

Kohti parempaa mielenterveyden tukea lapsille ja nuorille

Kansallinen implementointiosaaminen
lasten ja nuorten kasvun tueksi
–hankkeen loppuraportti

itla

Sosiaali- ja
terveysministeriön
RAHOITTAMA

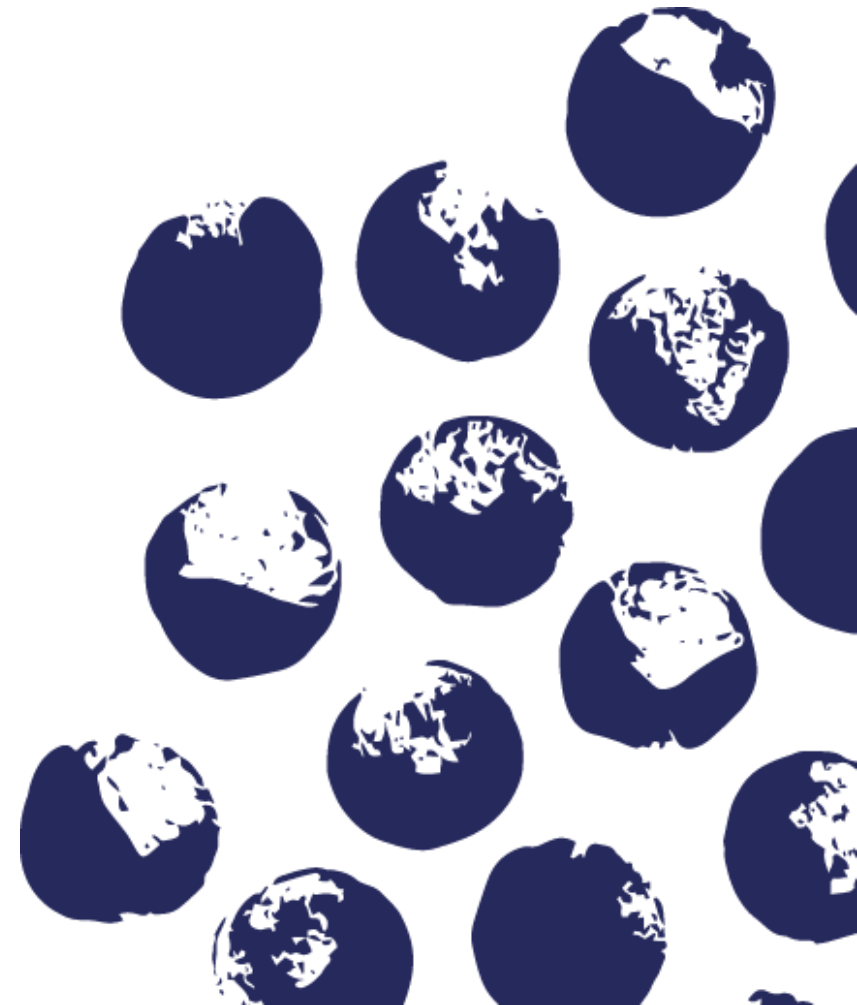

© Itla 2026

Kirjoittajat:

Kirsi Campello, Helmi Heinonen, Piia
Karjalainen, Marjo Kurki, Jonna Lehikoinen,
Johanna Lindberg-Naulapää, Noora Lindroos,
Nina Mellenius, Anniina Pesonen, Noora Seilo,
Annika Särkkä, Sara Tani, Elina Tolonen, Päivi
Uro, Katri Vataja

Valokuvat ja kuviot: Itla

Sisällys

1 Johdanto	4
2 Keinoja vahvistaa lasten ja nuorten mielenterveyden tuen vaikuttavuutta	8
3 Hankkeen vaikuttavuuden varmistaminen	23
4 Ehdotuksia mielenterveyden tuen vaikuttavuuden vahvistamiseen jatkossa	36

1 Johdanto

Mielenterveysongelmien ennaltaehkäisy ja hoidon tulisi olla vaikuttavaa ja yhdenvertaisesti kaikkien lasten ja nuorten saatavilla. Se on paitsi inhimillistä myös taloudellisesti kannattavaa.

Edistimme tätä Itämeren Kansallinen implementointiosaaminen lasten ja nuorten kasvun tueksi (KI) -hankkeessa vuosien 2023–2025 aikana. Hanketta rahoitti sosiaali- ja terveysministeriö.

Palataan vuoteen 2023. Miksi hanke aloitettiin?

Vuonna 2023 lasten ja nuorten mielenterveyttä tuettiin monin tavoin sosiaali- ja terveydenhuollossa, varhaiskasvatuksessa, kouluissa sekä kolmannella sektorilla.

Tuki ei kuitenkaan ollut aina vaikuttavaa eikä sitä ollut riittävästi tarjolla.

Lähdimme vaikuttamaan tilanteeseen kolmen kokonaisuuden avulla.

1

Psykososiaaliset menetelmät tulisi ottaa suunnitelmallisemmin käyttöön lasten ja nuorten palveluissa.

Psykososiaalisia menetelmiä hyödynnetään mielenterveyden vahvistamisessa sekä mielenterveysongelmien ennaltaehkäisyssä ja hoidossa.

Menetelmät otettiin usein käyttöön suurin kustannuksin, mutta ne eivät siitä huolimatta aina vakiintuneet osaksi palveluita. Tämän seurauksena lapset ja nuoret eivät saaneet mielenterveysongelmiinsa vaikuttavaa tukea tehdyistä investoinneista huolimatta.

2

Kouluihin tarvitaan tutkittuun tietoon pohjautuvia keinoja mielenterveyden ja käyttäytymisen tukemiseksi.

Kouluilla on ainutlaatuinen mahdollisuus edistää jokaisen lapsen ja nuoren myönteistä kasvua sekä mielenterveyttä.

Opetussuunnitelma sekä muut koulun toimintaa ohjaavat säädökset ja toimintamallit mahdollistivat mielenterveyden tukemisen monin tavoin.

Mahdollisuuksia ei kuitenkaan aina tunnistettu kouluissa, yhteinen toimintamalli saattoi puuttua tai keinot eivät perustuneet tutkittuun tietoon. Myös lasten ja nuorten käyttäytymisen tukemiseen liittyvää osaamista oli tarpeen vahvistaa varhaiskasvatuksessa ja kouluissa.

3

Lasten, nuorten ja perheiden kohtaamissa kriisitilanteissa tarvitaan vaikuttavaa psykososiaalista tukea.

Vakavan sairastuminen, vammautuminen tai kuolema kuormittaa koko perhettä ja vaikuttaa aina myös lapsen ja nuoren elämään. Perheen psykososiaalisen tuen tarpeet jäivät kuitenkin usein tunnistamatta.

Suomessa oli myös tarve laajentaa tutkitusti vaikuttavan TRT-menetelmän (Teaching Recovery Techniques) käyttöä. Menetelmän avulla voidaan tukea lasten, nuorten ja heidän vanhempiensa toipumista traumalle altistumisen jälkeen.

Olemme koonneet seuraaville sivuille hankkeen keskeisiä tuloksia.

Erilaisten toimintamallien, työkalujen ja muiden keinojen kehittämisessä on hyödynnetty tutkittua tietoa, mutta myös käytännön kokemuksia. Monet niistä on kehitetty yhteistyönä eri kumppaneiden kanssa.

Näiden keinojen avulla voidaan parantaa lasten ja nuorten hyvinvointia ja mielenterveyspalveluita.

2 Keinoja vahvistaa lasten ja nuorten mielenterveyden tuen vaikuttavuutta

Kehitimme hankkeessa erilaisia toimintamalleja, materiaaleja ja muita työkaluja. Tutustu ja hyödynnä niitä omassa työssäsi!

Keinoja vaikuttavien psykososiaalisten menetelmien käytännön parantamiseksi

Mielenterveyden tilannekuva auttaa kehittämään lasten ja nuorten palveluita

Tutustu: [Mielenterveyden tilannekuva](https://thl.fi) (thl.fi)

Kenelle?

Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden päättäjille, johtajille, kehittäjille ja tutkijoille.

Ongelma

Mielenterveyspalveluiden sisällön, kohdentumisen ja vaikuttavuuden seuranta on ollut hajanaista ja vaikeasti hahmotettavaa. Tämä on vaikeuttanut palveluiden kehittämistä ja resurssien kohdentamista.

Ratkaisu

Mielenterveyden tilannekuva –sivusto kokoaa yhteen tietoa mielenterveyspalveluiden toimenpidekoodeista. Näin voidaan seurata palveluiden sisältöä, kohdentumista ja vaikuttavuutta eri alueilla ja ikäryhmissä. Tilannekuva on suunnattu tukemaan erityisesti lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden työtä.

Kehittäjät

Itla kehitti tilannekuvan yhdessä THL:n kanssa. Kehittämistyöhön osallistui laaja joukko asiantuntijoita, hyvinvointialueiden edustajia, yliopistosairaaloita sekä sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntijoita.

Vaikutus

Tilannekuvaa voidaan käyttää tiedolla johtamisen työkaluna. Sen avulla voidaan kehittää mielenterveyspalveluita strategisesti, arvioida hyvinvointialueiden osaamistarpeita ja käyttää resursseja tehokkaammin lasten ja nuorten auttamiseksi.

Tutkittu tieto ja tuki auttavat saamaan psykososiaaliset menetelmät onnistuneesti käyttöön

Tutustu: [Menetelmien käyttöönotto -verkkosivusto](#)

Kenelle?

Menetelmien käyttöönotosta vastaaville päättäjille ja työntekijöille hyvinvointialueilla, kunnissa ja järjestöissä.

Ongelma

Psykososiaalisten menetelmien käyttöönotossa ja vakiintumisessa palveluihin on haasteita. Lasten ja nuorten palveluihin tarvitaan käytäntöjä, rakenteita ja osaamista menetelmien suunnitelmallista käyttöönotosta eli implementoinnista.

Ratkaisu

Itlan verkkosivuilta löytyy kattavasti tutkittua tietoa, joka auttaa ottamaan menetelmät käyttöön suunnitelmallisesti. Verkkosivuilla on myös implementointitiimien malli sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Lisäksi tarjolla on kuusi työpajapakettia ohjeistuksineen menetelmien käyttöönotosta vastaavien työryhmien käyttöön.

Kehittäjät

Psykososiaalisten menetelmien käyttöönottoon liittyvän verkkosivuston on kehittänyt Itla. Kehittämistyössä oli mukana implementoinnin asiantuntijoita ja edustajia usealta eri hyvinvointialueelta. Implementointitiimien mallin sekä työkalujen kehittämisessä käytettiin erilaisia yhteiskehittämisen menetelmiä.

Vaikutus

Suunnitelmalliseen käyttöönottoon liittyvä osaaminen on vahvistunut Suomessa. Uusi verkkosivusto vastaa hyvinvointialueiden toiveisiin ja tarpeisiin saada käytännönläheistä tietoa ja työkaluja menetelmien käyttöönoton tueksi.

Suunnitelmallisen käyttöönoton avulla tutkitusti vaikuttavat menetelmät saadaan pitkäaikaiseen käyttöön lasten ja nuorten palveluissa. Silloin lapset, nuoret ja perheet saavat myös todennäköisemmin tutkitusti vaikuttavaa apua.

Uusi työkalu helpottaa psykososiaalisten menetelmien soveltuvuuden arviointia

Tutustu: [Soveltuvuus-](#) ja [soveltuvuuden arviointi -sivut](#)

Kenelle?

Menetelmien ylläpitäjille sekä niiden käyttöönotosta vastaaville päättäjille ja työntekijöille hyvinvointialueilla ja kunnissa.

Ongelma

Lapsille ja nuorille suunnattujen menetelmien käyttöönotossa ja vakiintumisessa palveluihin on havaittu haasteita. Yhtenä syynä on se, että tutkimusympäristöissä kehitetyt menetelmät eivät aina sovellu parhaalla mahdollisella tavalla arkikäyttöön.

Ratkaisu

Itla arvioi Kuusio-työkalun avulla hyvinvointialueilla käytössä olevien tai käyttöönotettavien menetelmien soveltuvuutta lapsille, nuorille ja palveluihin. Menetelmien soveltuvuuteen ja sen arviointiin liittyvää tietoa on koottu myös Itlan verkkosivuille. Vuodesta 2026 alkaen Itla julkaisee tietoa tutkitusti vaikuttavien menetelmien soveltuvuudesta [Menetelmäpankissa](#).

Kehittäjät

Itla teki yhteistyötä Kuusio-työkalun osalta Pohjois-Carolinan yliopiston, NHS Scotlandin sekä Kanta-Hämeen ja Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueiden kanssa.

Vaikutus

Menetelmän soveltuvuuden käsite määriteltiin hankkeessa ensimmäistä kertaa Suomessa. Soveltuvuuteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja parantaminen auttaa vakiinnuttamaan menetelmän palveluun.

Kuusio-arviointityökalun avulla hyvinvointialueet saavat tietoa, joka tukee menetelmien käyttöönottoa ja käytöstä luopumista. Hankkeen aikana kaksi hyvinvointialuetta hyödynsi Kuusiosta saatavaa tietoa menetelmiä koskevassa päätöksenteossa.

Tutkittu tieto ja tuki auttavat onnistumaan psykososiaalisten menetelmien muokkauksessa

Tutustu: [Menetelmien adaptointi -verkkosivusto](#)

Kenelle?

Menetelmien ylläpitäjille, tutkijoille sekä käyttöönotosta vastaaville päättäjille ja työntekijöille hyvinvointialueilla, kunnissa ja järjestöissä.

Ongelma

Näyttöön perustuvan menetelmän vaikuttavuus voi heikentyä, kun se otetaan käyttöön uudessa palvelussa, uudella asiakasryhmällä tai eri maassa. Syynä voi olla esimerkiksi menetelmän toteutukseen, käytettävyyteen tai hyväksyttävyyteen liittyvät haasteet.

Ratkaisu

Itlan verkkosivuilta löytyy kattavasti tutkittua tietoa ja työkaluja, jotka auttavat muokkaamaan menetelmiä suunnitelmallisesti eli adaptoimaan ne uuteen käyttöympäristöön. Itla tukee myös adaptointiklinikan avulla menetelmiä muokkaavia organisaatioita.

Kehittäjät

Psykososiaalisten menetelmien adaptointiin liittyvän sivuston on kehittänyt Itla. Adaptointiklinikan konseptia Itla kehitti yhdessä menetelmän ylläpitäjien ja eri yliopistojen interventiotutkijoiden kanssa.

Vaikutus

Tietoisuus menetelmän adaptoinnista ja sen merkityksestä on kasvanut Suomessa. Adaptointi auttaa parantamaan menetelmän sopivuutta uuteen palveluun, uudelle asiakasryhmälle tai eri maahan. Se varmistaa, että menetelmän vaikuttavuus säilyy, kun menetelmää muokataan.

Menetelmien ylläpitäjien rooliin ja tehtävien kehittämiseen saa tukea uudesta raportista

Tutustu: [Raportti menetelmien ylläpitäjien tehtävistä](#)

Kenelle?

Menetelmien ylläpitäjille, tutkijoille sekä käyttöönotosta vastaaville päättäjille ja työntekijöille hyvinvointialueilla, kunnissa ja järjestöissä.

Ongelma

Menetelmien ylläpitäjillä (ns. kotipesillä) on keskeinen rooli psykososiaalisten menetelmien tarjoamisessa ja menetelmien käytön tukemisessa. Niiden tehtävistä ja sijoittumisesta palvelujärjestelmään ei kuitenkaan ole koottu kokonaiskuvaa.

Ratkaisu

Raportti selkiyttää menetelmän ylläpitäjiin liittyvää käsitteistöä, tyypillisiä tehtäviä ja rooleja palvelujärjestelmässä. Raportti perustuu kirjallisuuskatsaukseen ja suomalaisille psykososiaalisten menetelmien ylläpitäjille suunnatun kyselyn tuloksiin.

Kehittäjät

Raportin toteutti Itla.

Vaikutus

Raportti tarjoaa ensimmäistä kertaa tietoa menetelmän ylläpitäjien roolista Suomessa. Se tukee menetelmien ylläpitäjiä toiminnan kehittämisessä. Lisäksi se auttaa menetelmiä käyttöön ottavia organisaatioita hahmottamaan paremmin roolien ja vastuiden jakamista.

Ihmeelliset vuodet – kotipesätoiminta mahdollistaa menetelmän suunnitelmallisen käyttöönoton

Tutustu: [Ihmeelliset vuodet](#)

Kenelle?

Hyvinvointialueiden, varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen johdolle, esihenkilöille, koordinaattoreille ja työntekijöille sekä yksityisille toimijoille ja järjestöille.

Ongelma

Hyvinvointialueilla halutaan ottaa käyttöön tutkitusti tehokas psykososiaalinen menetelmä lasten haastavan käytöksen ja käytösongelmien vähentämiseksi. Tarvitaan tietoa ja tukea, miten menetelmä otetaan käyttöön, mitä materiaaleja tarvitaan, miten menetelmään koulutaudutaan sekä millaista näyttöä menetelmästä on.

Ratkaisu

Kotipesätoiminta mahdollistaa menetelmän suunnitelmallisen käyttöönoton, ja menetelmän käyttöympäristö ja menetelmän ylläpito huomioidaan heti alusta alkaen. Kotipesä järjestää perus- ja täydennyskoulutuksia, auttaa tarvittavien materiaalien tilaamisessa ja ohjaa tarvittaessa menetelmän toteutuksessa.

Kotipesä ylläpitää sähköistä järjestelmää, josta menetelmään koulutetut ryhmänohjaajat saavat ajantasaista tietoa ja materiaaleja ryhmänohjaamisen tueksi. Kotipesä tarjoaa vahvaan tutkimusnäyttöön perustuvaa tietoa ja työkaluja, joita voidaan hyödyntää palvelujärjestelmien kehittämisessä.

Yhteistyö

Kotipesän työntekijät toimivat yhteistyössä alueiden menetelmäosaajien, esihenkilöiden, koordinaattoreiden ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Vaikutus

Vaikuttavan psykososiaalisen menetelmän käyttöönotto toteutetaan suunnitellusti, menetelmään koulutetut työntekijät toteuttavat menetelmää osana omaa työtään ja menetelmää ja työntekijöiden osaamista ylläpidetään laadukkaasti. Organisaatio saa vahvan pohjan tarjota luotettavaa, näyttöön perustuvaa tukea ja varmistaa menetelmän käyttöönoton ja ylläpidon edellytyksiä. Vaikuttavan palvelun toteutus vähentää lasten käytöshaasteita, lisää vanhemmuuden taitoja ja ehkäisee syrjäytymistä. Tämä säästää pitkällä aikavälillä sekä aikaa että kustannuksia.

**Keinoja mielenterveyden
ja käyttäytymisen
tukemiseen koulussa ja
varhaiskasvatuksessa**

Uusi käsikirja tarjoaa keinoja lasten ja nuorten mielenterveyden edistämiseen kouluissa

Tutustu: [Mielenterveyden tuki koulussa](#)

Kenelle?

Peruskoulun johdolle sekä opetuksen ja opiskeluhuollon ammattilaisille.

Ongelma

Lasten ja nuorten mielenterveyden ongelmat ja oireilu ovat jatkaneet kasvuaan. Opetusalan ammattilaiset kaipaavat keinoja ja osaamista oppilaiden mielenterveyden tukemiseen koulussa. Muutokset hyvinvointialueilla ovat haastaneet moniammatillisen yhteistyön toteutumista useissa kouluissa. Tukea tarvitaan myös yhteisöllisen opiskeluhuollon johtamiseen.

Ratkaisu

Hyvinvoiva mieli oppii – oppiva mieli voi hyvin -käsikirja tarjoaa tutkittua tietoa, toimintamallin sekä konkreettisia keinoja, joiden avulla lasten ja nuorten mielenterveyttä voi edistää ja tukea kouluyhteisöissä.

Kehittäjät

Itla kehitti käsikirjaa tiiviissä yhteistyössä Mieli ry:n, THL:n ja Opetushallituksen asiantuntijoiden kanssa. Yhteensä yli 20 opetusalan, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opiskeluhuolto-palveluiden ammattilaista oli mukana kehittämistyössä. Käsikirjaa kommentoi yli 30 eri alojen asiantuntijaa, mm. nuorisovaltuuston edustajia, hyvinvointialueiden, ministeriöiden sekä OAJ:n asiantuntijoita.

Vaikutus

Käsikirja vahvistaa kouluissa työskentelevien ammattilaisten mielenterveysosaamista sekä koulussa tehtävän hyvinvointityön suunnitelmallista ja pitkäjänteistä johtamista. Se tukee myös moniammatillisen yhteistyön toteuttamista kuntien ja hyvinvointialueiden välillä.

Koko kouluyhteisön tasolla tehtävällä, mielenterveyttä edistävällä työllä lisätään niin oppilaiden kuin henkilöstön hyvinvointia sekä vähennetään tarvetta korjaaville palveluille.

Verkkokurssit tuovat apua käyttäytymisen tukemiseen varhaiskasvatuksessa ja kouluissa

Tutustu: [Käyttäytymisen tuen verkkokurssit](#)

Kenelle?

Varhaiskasvattajille, peruskoulun opettajille, koulunkäynninohjaajille, opiskeluhoollon henkilöstölle ja alan opiskelijoille.

Ongelma

Lasten ja nuorten käyttäytymiseen liittyvä oireilu on yhä yleisempää varhaiskasvatuksessa ja kouluissa. Opetus- ja kasvatustalan ammattilaiset kaipaavat tietoa ja keinoja käyttäytymisellään oireilevien lasten ja nuorten tukemiseen.

Ratkaisu

Maksuton, viidestä verkkokurssista koostuva kokonaisuus antaa välineitä niin ryhmän kuin yksittäisen lapsen käyttäytymisen myönteiseen ohjaamiseen ja ei-toivotun käyttäytymisen vähentämiseen. Kurssilla kuvatut toimintatavat perustuvat uusimpaan tutkimustietoon ja käytännössä hyviksi havaittuihin toimintatapoihin.

Kehittäjät

Itäen lisäksi kurssia on ollut kehittämässä joukko sairaalaopetuksen konsultoivia opettajia. Sisältöjä on ollut tuottamassa useita pedagogiikan, lastenpsykiatrian sekä käyttäytymistieteiden ja asiantuntijajärjestöjen ammattilaisia.

Vaikutus

Opetus- ja kasvatustalan ammattilaisten tieto, ymmärrys ja keinot tukea käyttäytymisellään oireilevia lapsia ja nuoria lisääntyvät. Osaamisen vahvistuminen lisää myös opettajien työssä jaksamista.

Kurssin osallistujat ovat kokeneet verkkokurssit hyödyllisiksi omassa työssään sekä ovat pystyneet hyödyntämään oppimiaan keinoja ja toimintatapoja työssään. Palaute kurssista on ollut erinomaista.

Yläkoulun ammattilaisille suunnattu koulutus auttaa tukemaan nuorten käyttäytymistä

Tutustu: [Koulutus käyttäytymisen tuesta yläkoulussa](#)

Kenelle?

Yläkoulun opettajille, erityisopettajille, rehtoreille, koulunkäynninohjaajille ja opiskeluhuollon henkilöstölle.

Ongelma

Keski-Pohjanamaan alueella huomattiin, että yläkoululaisten käyttäytymisellä oireilu on lisääntynyt. Alueella haluttiin vahvistaa koulujen ammattilaisten osaamista käyttäytymisen tukemisesta, mutta Suomessa ei ollut tähän tarpeeseen vastaavaa koulutusta.

Ratkaisu

Ryhmänhallinta ja myönteinen käyttäytymisen tukeminen yläkoulussa –koulutus lisää osaamista ryhmänhallinnasta ja myönteisestä käyttäytymisen tuesta. Koulutus koostuu lähikoulutuspäivistä ja työssäoppimistehtävistä. Sen järjestämistä varten luotiin ryhmänohjaajan koulutus ja käsikirja sekä työkirja koulutukseen osallistujille.

Kehittäjät

Itla on kehittänyt koulutuksen yhteistyössä Kokkolan kaupungin ja Vetelin kunnan moniammatillisen asiantuntijaryhmän sekä koulutuksen kouluttajien kanssa.

Vaikutus

Pilottikoulutuksesta kerätyn palautteen mukaan koulutus paransi opettajien valmiuksia ylläpitää työrauhaa ja puuttua ei-toivottuun käyttäytymiseen. Opettajat kokivat saaneensa uusia, ratkaisukeskeisiä keinoja toimia haastavien ja heikosti motivoituneiden oppilaiden kanssa.

Oppilaat kokivat koulun sääntöjen olevan aiempaa selkeämmät ja ennakoitavuuden tunneilla parantuneen. Parempi työrauha ja ennakoitavuus lisäävät turvallisuuden tunnetta, oppimista ja hyvinvointia sekä toivottua käyttäytymistä.

**Keinoja vaikuttavan
psykososiaalisen tuen
tarjoamiseen
kriisitilanteissa**

Kun perhe kohtaa vakavan sairauden, uusi toimintamalli auttaa tuen järjestämisessä

Tutustu: [Video Vakava sairaus perheessä -mallista](#)

Kenelle?

Sosiaali- ja terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen, koulujen ja kolmannen sektorin ammattilaisille, jotka kohtaavat perheitä.

Ongelma

Perheenjäsenen vakava sairastuminen vaikuttaa koko perheen hyvinvointiin ja lisää tuen tarvetta. Ilman tukea jäävissä perheissä lasten ja nuorten riski sairastua myöhemmin elämässä mielenterveyden ongelmiin kasvaa.

Ratkaisu

Vakava sairaus perheessä -toimintamallin avulla huomioidaan koko perhe, kun perheenjäsen sairastuu vakavasti somaattiseen tai psyykkiseen sairauteen, vammautuu tai kuolee. Psykososiaalinen tuki räätälöidään perheen kokonaisvaltaisen elämäntilanteen pohjalta sosiaali- ja terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen, koulun ja kolmannen sektorin yhteistyönä.

Kehittäjät

Toimintamallin on kehittänyt Itla. Kehittämisessä on kuultu aiheeseen liittyvän tutkimuskatsauksen pohjalta perheitä, alan toimijoita ja järjestöjä. Kehittämistyössä on ollut mukana hyvinvointialueiden, kuntien, yliopistosairaaloiden ja kolmannen sektorin toimijoiden asiantuntijoita. Mallia pilotoitiin kahdella hyvinvointialueella.

Vaikutus

Toimintamalli on tarkoitettu pohjaksi alueellisesti räätälöitävälle monialaisille ratkaisuille perheiden kokonaisvaltaiseen tukemiseen. Sen avulla vakavan sairauden kohtaaville perheille voidaan tarjota yhteneväistä tukea Suomessa. Varhainen tuki perheille voi ehkäistä lasten ja nuorten myöhempiä mielenterveyden ongelmia ja raskaiden palvelujen tarvetta.

Traumalle altistuneiden lasten ja nuorten toipumista voi tukea TRT-menetelmän avulla

Lue lisää: [TRT-menetelmän käytön vahvistaminen](#)

Kenelle?

Sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteen ammattilaisille. Teaching Recovery Techniques (TRT) -menetelmän kohderyhmänä ovat traumalle altistuneet lapset ja nuoret.

Ongelma

Yhteiskunnalliset kriisit (sodat, väkivaltatilanteet) lisäävät tarvetta kulttuurisesti sensitiiviselle psykososiaaliselle tuelle. Suomeen tarvitaan näyttöön perustuvia menetelmiä lasten ja nuorten mielenterveyden tukemiseksi kriisien jälkeen.

Ratkaisu

TRT-menetelmä tukee traumalle altistuneiden lasten, nuorten ja heidän vanhempiansa toipumista. Menetelmän käyttöönoton tueksi luotiin kansallinen rakenne, jossa kaksi organisaatiota toimii menetelmän ylläpitäjinä (ns. kotipesä). Ylläpitäjät vastaavat menetelmään liittyvästä koulutuksesta, materiaaleista, menetelmätuesta ja verkostoyhteistyöstä.

Kehittäjät

Menetelmän ylläpitämisestä vastasivat Itä ja Suomen Punaisen Ristin (SPR) Nuorten turvatalot yhteistyössä. Lisäksi tehtiin tiivistä yhteistyötä menetelmää käyttävien järjestöjen, kansallisten asiantuntijoiden ja TRT-menetelmän kansainvälisen kotipesän, Children and War Foundationin kanssa.

Vaikutus

TRT-ohjaajiksi koulutettiin yli 600 ammattilaista eri puolilta Suomea. Koulutetut ohjaajat ovat sosiaali-, terveys-, kasvatustieteiden ja kirkon aloilta, mikä edistää menetelmän käyttöönottoa niin paikallisissa kriisitilanteissa kuin alueellisissa ja kansallisissa tarpeissa. Hankkeessa tuotettiin menetelmän ohjaus- ja tukimateriaaleista kieliversioita ja päivityksiä.

Lisäksi TRT-menetelmää muokattiin suunnitelmallisesti, jotta sitä voitaisiin käyttää myös vakavien kouluväkivaltatilanteiden jälkeen toipumisen tukena.

3 Hankkeen vaikuttavuuden varmistaminen

Koko Suomen kattavaan muutokseen tarvitaan yhteistä suuntaa ja kansallisen tason tukea. Siksi olennainen osa hanketta oli vaikuttaminen kansallisten rakenteiden kehittämiseen.

Muutoksen varmistamiseksi tarvitaan myös riittävää osaamista sekä uusien toimintamallien, työkalujen ja muiden materiaalien vakiintumista käyttöön. Edistimme hankkeessa osaamisen kehittämistä ja työkalujen käyttöönottoa.

1 Vaikuttaminen kansallisiin rakenteisiin 1/2

Kansalliset rakenteet tukevat paremmin hankkeen edistämiä muutoksia

Järjestimme yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa kaksi pyöreän pöydän tilaisuutta palvelureformin vaikutuksista lasten ja nuorten psykososiaalisten menetelmien valintaan. Ensimmäisessä tilaisuudessa keskusteltiin siitä, miten tutkimusnäyttö voi tukea päätöksentekoa ja toisessa menetelmien valinnan uusista kansallisista linjauksista. Tilaisuudet toivat hyvinvointi- ja yhteistyöalueiden näkökulmat ja kokemukset kuuluviin, ja näitä hyödynnettiin palvelureformin valmistelussa.

Hankkeen edustaja toimi Terveystieteiden tutkimuskeskuksen palveluvalikoimaneuvoston lasten ja nuorten psykososiaalisten menetelmien jaostossa, jossa edistetään terapiatakuun toimeenpanoa ja vaikuttavien psykososiaalisten menetelmien valintaa.

Olimme eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kuultavana terapiatakuulainsäädännöstä.

Annoimme useita lausuntoja, muun muassa lasten ja nuorten terapiatakuun toteuttamisesta, palveluvalikoiman periaatteista ja erikoissairaanhoidon keskittämisesetuksesta.

Annoimme lausunnon myös esi- ja peruskoulun oppimisen tukea koskevaan lakiesitykseen. Lakiesitykseen ennakoidaan tukea koskevaan kohtaan on sisällytetty termi ryhmämuotoinen tuki. Sen sisällyttäminen on tärkeää, sillä ryhmämuotoinen tuki auttaa ennaltaehkäisemään oppimisen ja koulunkäynnin ongelmia tehokkaasti.

Vaikuttaminen kansallisiin rakenteisiin 2/2

Vaikuttavuutta edistetään verkostoyhteistyössä

Osallistuimme aktiivisesti Vaikuttavien käytäntöjen implementoinnin tutkimusverkoston toimintaan ja Vaikuttavuuden tutkimuksen päiville.

Järjestimme kutsuvierastyöpajan Tietoon perustuva sosiaalityö – kokemuksia Ruotsista, johon osallistui osaamiskeskusten kehittäjäsosiaalityöntekijöitä, tutkijoita ja STM:n virkahenkilöitä sekä tutkijoita Socialstyrelsenistä Ruotsista. Tavoitteena oli edistää sosiaalihuollon vaikuttavuutta ja siihen liittyvää kehittämistyötä.

Levitimme hankkeen kehittämistyön tuloksia myös pohjoismaisessa NordicDataPrev-verkostossa.

Järjestimme yhteistyössä strategisen tutkimuksen Imagine-hankkeen kanssa kaksi Kuvittele jos -tilaisuutta, joiden tavoitteena oli tukea vaikuttavien menetelmien kansallista implementointia.

Tulevaisuuden varhaiskasvatus ja koulu lasten ja nuorten mielenterveyttä edistämässä -tapahtuman järjestimme yhdessä strategisen tutkimuksen YOUNG-ohjelman ja Osallistujien Suomi -ohjelman kanssa. Tutkijat, päättäjät ja asiantuntijat syventyivät kolmessa dialogikeskustelussa löytämään konkreettisia ehdotuksia siihen, miten vuorovaikutusta, osallisuutta ja mielenterveystaitoja vahvistamalla voimme tukea lasten ja nuorten hyvinvointia oppimisympäristöissä sekä mielenterveyttä edistävää toimintakulttuuria kouluyhteisössä.

2 Viestintä ja vuorovaikutus

Ymmärrys ja kiinnostus hankkeen edistämistä muutoksista kasvoi

Viestinnän avulla varmistimme, että keskeisten sidosryhmien ymmärrys hankkeen edistämistä muutoksista kasvoi. Olennaista oli tunnistaa ja tavoittaa sidosryhmät laajasti sekä kansallisella että paikallisella tasolla.

Keskustelimme aktiivisesti muun muassa ministeriöiden, ammattiliittojen ja tutkimuslaitosten kanssa hankkeen edistämien kansallisten muutosten tarpeellisuudesta, hyödyistä ja tarvittavista keinoista.

Toteutimme useita tilaisuuksia, joissa päättäjät, ammattilaiset ja tutkijat keskustelivat menetelmien implementoinnin tukemisesta kansallisella tasolla. Tilaisuuksista kertyi myös arvokkaita oppeja, jotka auttavat toteuttamaan menetelmien kansallista käyttöönottoa entistä vaikuttavammin tulevaisuudessa.

Osallistuimme lisäksi yhteiskunnalliseen keskusteluun terapiatakuusta ja mielenterveyden tukemisesta kouluissa Lapsuuden rakentajat –podcastin ja vieraskynien kautta (Helsingin Sanomat, Turun Sanomat).

Jotta muutos tapahtuisi käytännössä, hyvinvointialueet, kunnat, koulut ja kolmas sektori tarvitaan mukaan muutokseen. Keskityimme tavoittamaan päättäjät ja ammattilaiset, jotka pystyvät vaikuttamaan toimintatapojen muuttamiseen omassa organisaatiossaan.

Tuotimme laadukkaita ja käyttäjäystävällisiä materiaaleja päätöksenteon tueksi. Viestimme päättäjille Itlan kanavien lisäksi esimerkiksi alan tapahtumien, lehtien, somevaikuttajien, kohdennetun mainonnan sekä muiden alan organisaatioiden kanavien avulla. Saimme viestinnän avulla innostettua ammattilaiset ja päättäjät osallistumaan koulutuksiin sekä tutustumaan hankkeessa kehitettyihin työkaluihin.

Osallistujan palaute

”Implementointityöpajaan osallistuminen on vahvistanut implementointiprosessin tunnistamisen tärkeyden juurruttamisessa.

Prosessin aikana on myös luotu omalle alueelle implementointitiimin rakenne.

Implementointityöpajan osallistuja

3 Koulutukset ja julkaisut

Osaaminen vahvistui ja tietopohja laajeni Suomessa

Uusien toimintatapojen vakiinnuttaminen edellyttää muutosta ihmisten käyttäytymisessä. Avainasemassa on silloin ymmärrys, motivaatio ja osaaminen muutokseen tarvittavista asioista.

Hankkeessa koulutukset ovat olleet tärkeä keino päättäjien ja ammattilaisten ymmärryksen, motivaation ja osaamisen kasvattamisessa.

Koulutukset kattoivat webinaarisarjoja, verkkokursseja ja paikan päällä toteutettavia tapahtumia. Lisäksi hankkeen asiantuntijat sparrasivat alueita ja organisaatioita.

Koulutusten avulla tavoitimme laajasti päättäjiä ja ammattilaisia, jotka työskentelivät sosiaali- ja terveydenhuollossa, varhaiskasvatuksessa, kouluissa, kolmannella sektorilla ja yliopistoissa.

Suurin osa koulutuksista järjestettiin verkossa, jotta niihin oli mahdollista osallistua eri puolilta Suomea. Koulutukset tavoittivat myös tulevaisuuden ammattilaisia, sillä verkkokurssejamme suoritti moni opetus- ja varhaiskasvatusalan sekä terveys- ja sosiaalialan opiskelija.

Saimme koulutuksista paljon positiivista palautetta ja ne koettiin hyödyllisiksi. Palautteen mukaan osallistujien osaaminen ja taidot vahvistuivat koulutusten ansiosta. Monet kertoivat myös vievänsä opit omaan työhönsä.

Julkaisimme lisäksi selvityksiä ja politiikkasuosituksia, jotka auttavat laajentamaan ymmärrystä menetelmien käyttöönoton merkityksestä ja sen onnistumiseen vaikuttavista tekijöistä sekä mielenterveyden tuesta varhaiskasvatuksessa ja koulussa.

Kasvun tuki -aikakauslehden numero 2/2025 julkaistiin implementoinnin teemanumerona, jossa hankkeen tuotokset ja näkökulmat pääsivät näyttävästi esille.

Osallistujan palaute

Käyttäytymisen tuen kurssi oli mielenkiintoinen, ajatuksia herättävä ja informatiivinen. Kurssi olisi hyvä työkalu jokaiselle kasvatusta ja opetusalaalla työskentelevälle.

Koulunkäynninohjaaja

Nostoja hankkeen luvuista

+250 000

näyttökertaa Instagramissa
kouluun liittyvissä sisällöissä

+3000

osallistujaa verkkokursseilla

+2000

näyttökertaa menetelmien
käytönnoton verkkosivuilla

+60

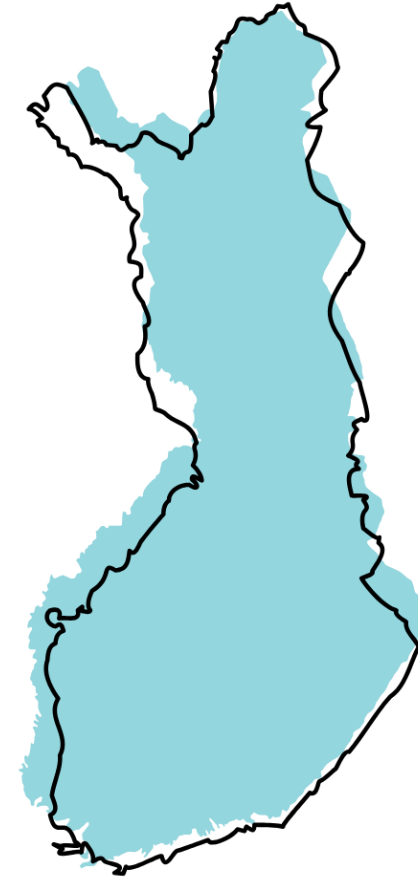
koulutusta ja tapahtumaa

+600

ilmoittautunutta menetelmien
käytönnoton webinaarisarjaan

+600

osallistujaa TRT-menetelmän
ohjaajakoulutuksissa

Koulutuksiin osallistui päättäjiä
ja ammattilaisia **jokaiselta**
hyvinvointialueelta

Hankkeen julkaisut

Mielenterveyden tuki nuorelle maksaa sataasia, sen puute satojatuhansia. Tienviitta – Itlan politiikkasuositukset 2026:1.

Hautamäki, K., Ståhle, M., Tani, S., Seilo, N. & Linnaranta, O. Tavoitteena oppivat mielenterveyspalvelut. Mielenterveys- ja päihdepalveluiden tilannekuva –sivusto tukee mielenterveys- ja päihdepalveluiden vaikuttavuuden johtamista. Itlan raportit ja selvitykset 2025:2.

Hyvinvoiva mieli oppii – oppiva mieli voi hyvin – suunnitelmallinen hyvinvoinnin edistäminen koko kouluyhteisössä on avain oppimistulosten paranemiseen. Itlan politiikkasuositukset 2025:2.

Lasten ja nuorten mielenterveyttä tukevat tutkitusti vaikuttavat menetelmät ovat hyvinvointialueille kannattava investointi. Itlan Pointti – selkeästi tutkimuksesta 2025:5.

Tutkitusti vaikuttavat menetelmät tukevat lasten ja nuorten hyvinvointia varhaiskasvatuksessa ja kouluissa. Itlan Pointti – selkeästi tutkimuksesta 2025:6.

Seilo, S., Mellenius N., & Linnaranta, O. Hyvinvointialueen menetelmävalikoimaa arvioitiin uudella työkalulla. Itlan Pointti – selkeästi tutkimuksesta 2025:1.

Lasten ja nuorten mielenterveyttä tukevat tutkitusti vaikuttavat menetelmät ovat hyvinvointialueille kannattava investointi

Vaikuttava mielenterveystyö tukee lasten ja nuorten turvallista kasvua.

Terapiatakuun tavoite on tarjota alle 23-vuotiaalle tukea ja hoitoa mielenterveysongelmiin nopeasti ja maksuttomasti. Tässä onnistuminen edellyttää lasten ja nuorten mielenterveyden tukemista tutkitusti vaikuttavilla psykososiaalisilla menetelmillä, jotka sopivat paikallisiin palveluihin ja otetaan käyttöön suunnitelmallisesti. Vaikuttavien menetelmien pitkäjänteinen käyttöönotto on hyvinvointialueille kannattava investointi.

Tani, S., Särkkä, A., Linnaranta, O. & Ståhle, M. Menetelmien onnistunut käyttöönotto edellyttää ylläpitäjien ja käyttäjäorganisaatioiden yhteistyötä. Raportti lasten, nuorten ja perheiden psykososiaalisten menetelmien ylläpitäjien tehtävistä. Itlan raportit ja selvitykset 2025:3.

Uro, P. & Karjalainen, P. Ryhmänhallinta ja myönteinen käyttäytymisen tukeminen yläkoulussa – Työkirja. Itlan oppaat ja käsikirjat 2025:3.

Pesonen, A., Karjalainen, P., Huikko, E., Markkanen, P., Uro, P. & Hannukkala, M. Hyvinvoiva mieli oppii – oppiva mieli voi hyvin. Käsikirja mielenterveyden edistämiseksi ja tukemiseksi kouluyhteisössä. Itlan oppaat ja käsikirjat 2025:4

Pesonen, A., Karjalainen, P., Huikko, E., Markkanen, P., Uro, P. och Hannukkala, M. Ett välmående sinne lär sig – ett lärande sinne mår bra. En handbok för att främja och stödja psykisk hälsa i skolgemenskapen. Signalen – Itlas guider och handböcker 2025:4

Uro, P. & Karjalainen, P. Ryhmänhallinta ja myönteinen käyttäytymisen tukeminen yläkoulussa – Kouluttajan käsikirja. Itlan oppaat ja käsikirjat 2025:2.

Uro, P. & Karjalainen, P. Grupphantering och stöd för positivt beteende för årkurserna 7–9 – Arbetsbok. Itlas guider och handböcker 2025:3.

Tani S., Seilo, N., Mellenius, N., Kouvonen, P. & Linnaranta, O. Kohti tietoisia valintoja – selvitys psykososiaalisten menetelmien muokkauskokemuksista. Itlan Pointti – selkeästi tutkimuksesta 2024:1.

Arnkil, T. E. & Heino, T. & Smedberg, J. Vakavasti sairastuneen psykososiaalinen tuki Katsaus tutkimukseen ja interventioihin. Itlan raportit ja selvitykset 2024:2

Kouvonen, P., Tani, S., Kurki, M. & Hamari, L. Hur lyckas jag med implementering? En handbok i effektiv implementering av psykosociala metoder. Itlas guider och handböcker 2023:1.

Kouvonen, P., Tani, S., Kurki, M. & Hamari, L. How do I implement successfully? Guide for effective implementation of psychosocial interventions. Itla's guides and manuals 2023:1.

Implementoinnin teemanumero Kasvun tuki –aikakauslehdessä

Kasvun tuki –aikakauslehti 2005:2 julkaistiin menetelmien ja toimintamallien suunnitelmallisen käyttöönoton eli implementoinnin teemanumerona. Numerossa julkaistiin useita KI-hankkeen puheenvuoroja ja tutkimusartikkeleita.

Pääkirjoitus: Implementointi on tutkimuksen, käytännön ja ihmisten välistä vuoropuhelua. Vataja, K.

Lapsiperheiden elämäntilannelähtöisen tuen arviointiin tarvitaan asiakkaan näkemystä selvittäviä mittareita. Tolonen, E., Räsänen, S., Niemelä, M. ja Tikkanen, V.

Pitäisikö psykososiaalista menetelmää muokata – miten tunnistaa ja arvioida muokkaustarpeet? Esimerkkinä IPT-TH, ryhmämuotoinen menetelmä masennusoireita kokevien nuorten avuksi. Seilo, N., Mellenius, N. ja Parhiala, P.

Uusi tiimimalli tuo varmuutta psykososiaalisten menetelmien valintaan ja käyttöönottoon. Heinonen, H., Särkkä, A. ja Ståhle, M.

Implementoinnin tulosten arviointi mittareilla – kirjallisuuskatsaus. Tani, S., Seilo, N., Lämsä, R., Kouvonen, P. ja Linnaranta, O.

Miten psykososiaalinen menetelmä toimii? – Katsaus lapsille, nuorille ja perheille suunnattujen menetelmien teoriaperustaisuudesta, ydinelementeistä ja vaikutusmekanismeista. Backman, H., Mellenius, N., Seppälä, V. ja Lampela, S.

Tieteellisiä artikkeleita

Mellenius, N., Gergov, V., Kurki, M. & Seilo, N. (2025). Cognitive behavioural intervention for child and adolescent anxiety (Ali) in Finnish student welfare services – A systematic description of the intervention development based on guided framework. *Psychiatra Fennica*, 56, 256–277.

Seilo, N., Mämmi K. & Linnaranta, O. (2024). Adaptation of interpersonal counselling for adolescents (IPC-A) for Finnish student welfare services – retrospective evaluation by using an expanded framework for reporting adaptations and modifications (Frame). *Psychiatra Fennica*, 55, 48–63.

Seilo, N., Lämsä, R., Lindholm, L., Creswell-Smith, J., Tani, S., Kouvonen, P., Laajasalo, T. & Linnaranta, O. (2024). Psykososiaalisen intervention adaptointi – kuvaus keskeisistä näkökulmista ja käsitteistä. *Kasvun tuki –aikakausslehti*, 1, 9–22.

”

Ehdotamme, että eri toimijoiden yhteistyönä mietittäisiin, minkälaiset tehtävänkuvat, vastuut ja rakenteet mahdollistaisivat nykyistä suunnitellumman, hallitumman ja tarvelähtöisen interventioiden valinnan ja adaptoinnin.”

NOORA SEILO YM., *Kasvun tuki* 1/2024

Material för att stödja barns och ungas psykiska hälsa

Forskningsbaserad kunskap, stöd och verktyg som hjälper till att lyckas med implementeringen och anpassningen.

Hur lyckas jag med implementering? En handbok i effektiv implementering av psykosociala metoder. Kouvonen, P., Tani, S., Kurki, M. och Hamari, L. Signalen – Itlas guider och handböcker 2023:1.

Webbplats [Implementering av psykosociala metoder och implementeringsväg med verktyg](#)

Webbplats [Anpassning av metoder](#)

Konkreta och forskningsbaserade metoder för att stärka önskat beteende och psykiskt välbefinnande hos barn och unga

Webbplats [Metoder för att stödja psykisk hälsa och beteende i småbarnspedagogik och skolor](#)

Ett välmående sinne lär sig – ett lärande sinne mår bra. En handbok för att främja och stödja psykisk hälsa i skolgemenskapen. Pesonen, A., Karjalainen, P., Huikko, E., Markkanen, P., Uro, P. och Hannukkala, M. Signalen – Itlas guider och handböcker 2025:4.

Grupphantering och stöd för positivt beteende för årskurserna 7–9– Arbetsbok. Uro, P. och Karjalainen, P. Signalen – Itlas guider och handböcker 2025:3.

Annina Pesonen / Pii Karjalainen / Eeva Huikko / Pihla Markkanen
Päivi Uro / Marja Hannukkala

Ett välmående sinne lär sig – ett lärande sinne mår bra

Handbok för att främja och stödja psykisk hälsa i skolgemenskapen

A photograph of a woman with glasses holding a young child. They are both looking towards the right side of the frame. The woman is partially visible on the left, and the child is in the center, wearing a striped shirt and denim overalls. The background is a plain, light-colored wall.

4 Ehdotuksia mielenterveyden tuen vaikuttavuuden vahvistamiseen jatkossa

Hanke edisti psykososiaalisten menetelmien vaikuttavuuden vahvistumista lasten ja nuorten palveluissa. Kokosimme yhteen ehdotuksia, joiden avulla muutosta kannattaa tukea myös jatkossa.

Ratkaisut vaikuttavaan ja pitkäjänteiseen mielenterveyden tukeen

1. Vahvistetaan vanhemmuutta kansallisella ohjelmalla.
2. Lisätään mielenterveysosaamista kouluissa.
3. Tarjotaan nuorille yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa ja viettää aikaa yhdessä.
4. Tuodaan uusia vaikuttavia menetelmiä nuorten mielenterveyden tueksi.
5. Varmistetaan pysyvä rahoitus lasten ja nuorten mielenterveyspalveluita edistävälle osaamiskeskuksille.
6. Vahvistetaan tietopohjaa nuorten mielenterveysongelmista ja menetelmien vaikuttavuudesta.

TIENVIITTA
Itäen politiikkasuositukset
2026:1

Mielenterveyden tuki nuorelle maksaa satasia, sen puute satojatuhansia

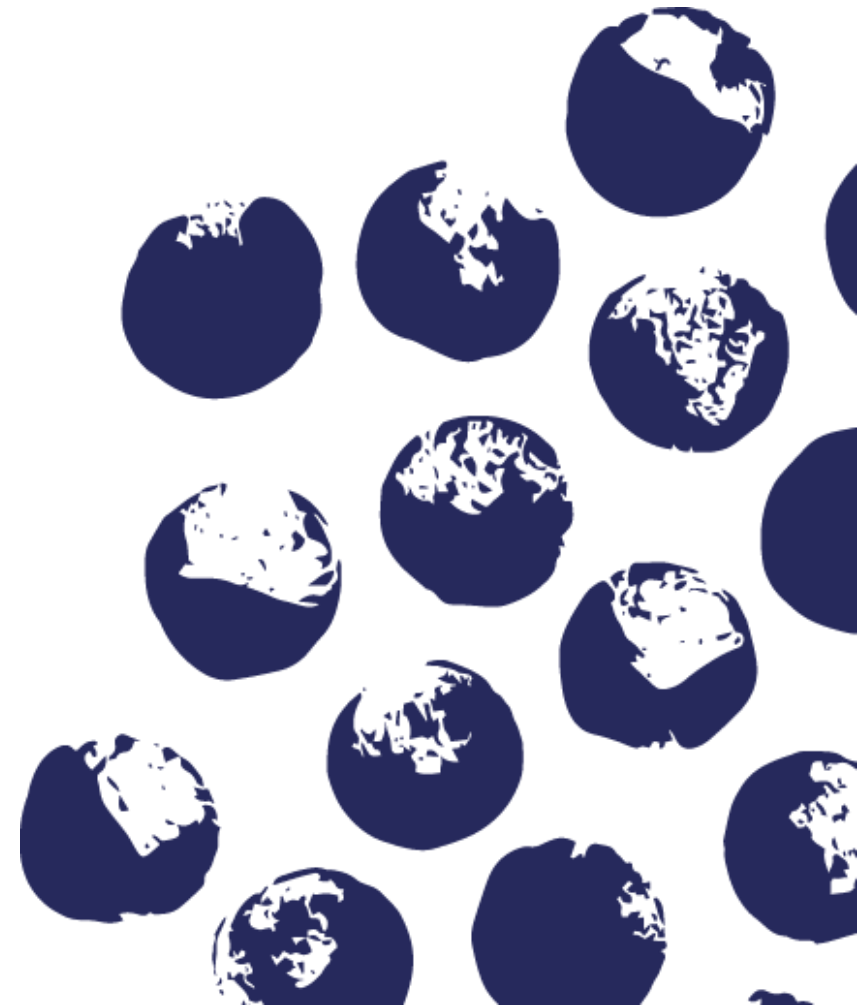
Nuorten mielenterveyden haasteet ovat kasvaneet nopeasti, mutta heidän on vaikea löytää tukea monimutkaisessa järjestelmässämme. Nuorten mielenterveyden kulmakiviä ovat toimiva arki ja luotettavat aikuiset kaikissa kasvuympäristöissä – kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Vahvistamalla nuorten arkea ja kehittämällä yhteen pelaavaa palvelujärjestelmää varmistamme, että jokainen nuori saa apua oikeaan aikaan. Nuorten mielenterveyden tukeminen ehkäisee syrjäytymistä, työkyvyttömyyttä ja kasvavaa hoitovelkaa.

Ratkaisut vaikuttavaan ja pitkäjänteiseen mielenterveyden tukeen:

1. Vahvistetaan vanhemmuutta kansallisella ohjelmalla.
2. Lisätään mielenterveysosaamista kouluissa.
3. Tarjotaan nuorille yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa ja viettää aikaa yhdessä.
4. Tuodaan uusia vaikuttavia menetelmiä nuorten mielenterveyden tueksi.
5. Varmistetaan pysyvä rahoitus lasten ja nuorten mielenterveyspalveluita edistävälle osaamiskeskuksille.
6. Vahvistetaan tietopohjaa nuorten mielenterveysongelmista ja menetelmien vaikuttavuudesta.

Hankkeen työntekijät:

Kirsi Campello, Katja Hautamäki, Helmi Heinonen, Piia Karjalainen, Petra Kouvonen, Marjo Kurki, Kaisa Lamminen, Jonna Lehikoinen, Janina Lehti, Johanna Lindberg-Naulapää, Noora Lindroos, Outi Linnaranta, Pihla Markkanen, Nina Mellenius, Anniina Pesonen, Noora Seilo, Miia Ståhle, Annika Särkkä, Sara Tani, Elina Tolonen, Päivi Uro, Katri Vataja

itla

Sosiaali- ja
terveysministeriön
RAHOITTAMA